

По правилата на фонематичната и частично фонетичната транскрипция са представени части от идиолекти предимно на битова тематика. За бъдещите изследвачи на павликянските диалекти тези писмени източници ще бъдат обективни езикови факти както за синхронния поглед върху диалектната езикова ситуация, така и за историята на българския език. Важно е и едно друго достойнство на проучването. Приложената библиография (цитирана и използвана литература) от 194 източника показва богата осведоменост на автора, потвърждава умението му научно и съвестно да използва публикуваното досега, да утвърждава или дискутира и оспорва чужди постановки и становища.

Българските павликяни и българската национална лингвистика, а като цяло и духовната култура, вече имат нов и обобщен труд с конкретна научна и методологическа характеристика и стойност.

Българските павликяни от Севера и Юга, от Банат и Букурещко вече са снабдени със своя книга, в чието съдържание ще намерят и частица от своята историческа и съвременна духовна култура. Надявам се, че “Диалект на българите-католици” ще послужи за пример и образец за нови изследвания в областта на родното езикознание. Първият монографичен труд на Нено Неделчев е сполука както за самия изследвач, така и за българската езиковедска наука. Дългогодишният опит на теренен и кабинетен изследвач навярно ще бъде потвърден с нова изява в избраната научна област.

Боян Байчев

“ДУШАТА ВОЛНА БЕЗ ЮЗДА!”

Славчо Иванов. Поезията между две епохи (1878—1900). С., 1994. 168 с.

Първото усещане от тази книга идва от съхранената у литературния историк съпричастност към поезията, от стремежа му да не бъде съдник на епохата, нито само наблюдател, а да изживее интелектуално и емоционално атмосферата на 80-те и 90-те години на XIX в., за да потърси “автономната територия” на поетовото аз. Сл. Иванов разкрива не само проблемите в творчеството на Иван Вазов, Стоян Михайловски, Константин Величков, Пенчо Славейков и др., а съживява тези проблеми чрез собствената си чувствителност. Подобно осмисляне създава доверие към изследвача.

Характеризирането на двете десетилетия, може би най-динамичните в културната ни история, представлява съществена трудност поради разнородността на художествените явления и индивидуалността на творците. За да открие типологическите аспекти, авторът не се осланя само на сравнително-историческия подход, а търси и психологическата картина на поетическите явления. Така той успява да види отдалечаването от възрожденските идеали и открива-

нето на вътрешното “аз” на поета, на онова, “което е закодирано в човека”. Прокциите “за субективизация и индивидуализация на човешкия “аз” Сл. Иванов свързва и с прехода от “битово-биографичното и описателното към нравствено-психологическото” (с. 40). Изследвачът откроява тези промени у различни по своето светоусещане творци, което показва способността му да постига синтез и да изненадва с гледните си точки към често интерпретирани от наши критици творби. Така той открива състоянията на духа при осмисляне на националното и индивидуалното, както е “В царството на самодивите” на Иван Вазов, без да се пренебрегва чуждото влияние, за особеностите на което можем да съдим от умелите съпоставки, като тази между хумористичната поема на Вазов “Моята съседка Гмитра” и Хайневата “Vitzli Putzli”.

Тази първа част на книгата в голяма степен обосновава и подготвя концептуално следващите глави, в които Сл. Иванов откроява философските въпроси, вълнували поетите при осмислянето на природата, града, дома, при връщането към спомена и съзercанието на любимата. Естетическите прозрения на творците не са осмислени отделно от техния вътрешен живот, от съмненията, противоречията, терзанията и може би поради това Сл. Иванов обикновено стига до нравствения аспект, при който се открояват опозициите човек — природа, патриархалност — индивидуалност, сакралност на дома — бездомство и т. н. Изследвачът до такава степен се вживява в атмосферата на 80-те и 90-те години на XIX в., че отделните анализи и съпоставки звучат като своеобразен задочен диалог между самите поети. За да се стигне до обобщения като: “За Вазов, Величков и Пенчо Славейков и истинската, и цялата Вселена е патриархалният дом” (114 с.), авторът открива широка картина от настроения и поетически търсения на авторите, чрез която придава не само убедителност, но и емоционалност на разсъжденията си. С такава благост на слога се отличава и последната глава, посветена на образа на любимата.

Като затваряме последната страница от книгата на Славчо Иванов, ние искрено се радваме на неговия успех и на усилията му да открие нови моменти в богатите и противоречиви десетилетия, отбелязващи края на XIX в.

Радослав Радев